

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 2

לע"נ גבריאל בן לאה ז"ל • נלב"ע י"ד ניסן תשס"ג

is Dedicated in loving memory of
Gabriel (Cabra) Bildirici

*by his wife Nina Bildirici
and his children & grandchildren*

said, that one who speaks about a blemish in a family can never achieve atonement. And a person who sends forth his tongue will also speak about the holiest people on earth, for is there anyone who is not subjected to his constant evil? They, of blessed memory, have already said, that a heretic [a category that includes those who mock Torah scholars] has no share in the world to come, may God save us.

זכרוֹנָם לְבִרְכָה כִּי הַמְדַבֵּר בְּפִגְם מִשְׁפָּחָה אֵין לוֹ כְּפִרָּה עוֹלָמִים. וְהִנֵּה הַמְשַׁלַּח לְשׁוֹנוֹ גַּם עַל הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה יְדַבֵּר כִּי עַל מִי לֹא עֵבֶרָה רַעְתּוֹ הַמְּיָד. וְכָבֵר אָמְרוּ וְזִכְרוֹנָם לְבִרְכָה כִּי הָאֶפִיקוֹרוֹס אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא ה' יַצִּילֵנוּ:

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapter 7

הלכה

הרמב"ם הלכות ברכות פרק ז

(1) When they have finished eating, the table is removed and the [floor of the] area where they ate is swept. [Only] afterwards may they wash their hands [letting the water fall to the ground], lest they have left there crumbs that are the size of an olive, on which it is forbidden to step and over which it is forbidden to wash [and therefore, the floor is swept prior to their washing]. But it is permissible to actively destroy crumbs that are less than the size of an olive. (2) When the water for washing is brought, whoever recites the blessing after the meal is the one who washes his hands first, so that the most eminent should not sit with his hands dirty until someone else has washed. The other diners

א גָּמְרוּ מִלְּאֹכֵל מִסְלָקִין אֶת הַשְּׁלַחַן וּמְכַבְּדִין אֶת הַמָּקוֹם שֶׁאָכְלוּ בוֹ וְאַחַר כֵּן נוֹטְלִין אֶת יְדֵיהֶם שְׂמָא יִשְׁיִירוּ שֵׁם פְּרוּרִין שֵׁישׁ בְּהֵן כְּבִית שְׂאִסוֹר לְהֵלֵךְ בְּהֵן וְלִרְחֹץ עֲלֵיהֶם אָבֵל פְּרוּרִין שְׂאִין בְּהֵן כְּבִית מִתֵּר לְאַבְדֵן בִּיד: ב הַבִּיאוּ לְהֵן מִים לְנִטְיֵלָה כֹּל שֶׁמְבַרֵךְ בְּרַכַּת הַמְּזוּזָן הוּא נוֹטֵל יָדָיו תַּחֲלָה. ג כִּי שֶׁלֹא יֵשֵׁב הַגְּדוֹל וְיָדָיו מְזֻהְמוֹת. עַד שֶׁיִּטֵּל אַחַר. וּשְׂאֵר הַסּוֹעֲדִין נוֹטְלִין יָדָן בְּסוֹף זֶה אַחַר זֶה. וְאֵין מְכַבְּדִין בְּדַבֵּר זֶה שְׂאִין מְכַבְּדִין בְּיָדִים מְזֻהְמוֹת וְלֹא בְּגִשְׁרִים וְלֹא בְּדַרְכִּים. אֲלֵא בִּפְתַח הָרְאוּי לְמְזוּזָה וּבִשְׁעַת כְּנִיסָה: ג גָּמְרוּ לְטַל יְדֵיהֶן וּנְגַבּוּ יְדֵיהֶן וּבְרָכוּ בְּרַכַּת הַמְּזוּזָן וְהִבִּיאוּ אֶת הַמְּגַמֵּר. מִי שֶׁבֵרַךְ בְּרַכַּת הַמְּזוּזָן הוּא מְבַרֵךְ עַל הַמְּגַמֵּר וְכֹלֵן עוֹנִין אָמֵן:

wash their hands afterwards, one after another. Honor is not given in this matter, for one does not give honor concerning dirty hands, not at bridges, nor on roads, but only at a doorway that is suitable for a *mezuzah* and at the time when one enters. (3) When they have finished washing their hands, they dry their hands and recite the blessing after the meal, after which the fragrant spices are brought. Whoever recited the blessing after the meal is the one who recites the blessing on the spices, and everyone answers Amen.

BERAKHA FOR THURSDAY

וזאת הברכה ליום חמישי

TORAH

תורה

כיוון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח משבת הבאה

כב וְלָדָן אָמַר דָן תְּקִיף כְּגוֹר

חמישי כב וְלָדָן אָמַר דָן גוֹר אַרְיָה יִזְנֵק

(22) And of Dan he said: Dan is a young lion, drawing water from the Bashan.

אֲרִיִּן אֶרְעָה שְׂתִיָּא מִן נַחְלֵיָא
 דְּנַגְדָּן מִן מַתְנָן: כג וילנפתלי
 אמר נפתלי שבע רעוא ומלי
 ברכן מן קדם יי מערב ים

מִן־הַבָּשָׁן: כג וילנפתלי אמר נפתלי שבע
 רצון ומלא ברכת ידוה ים ודרום ירשה: ס

(23) And of Naftali he said: Naftali, favorably satisfied and full of the Lord's

RASHI

(22) **Dan is a young lion** — *Dan was also located close to the border, and so [like Gad], he is compared to lions (Sifrei 33:22). יונק מן הבשן* — [This is to be understood] as the Targum translates it [namely: “His land drinks from the rivers which flow from the Bashan”]. For the Jordan [river] comes out from Dan's territory, from the Pamyas cave, which is [a place called] Leshem, within the territory of Dan. [The children of Dan conquered Leshem and incorporated it into their territory, calling it “Dan” after their father,] as the verse says (Joshua 19:47), “And they called Leshem, Dan” (Bekhorot 55a). And the source (זנוק) and flow of the Jordan river is from the Bashan. Another explanation [of יונק מן הבשן] is: Just as a

water flow (זנוק) issues from one place and divides itself [afterwards] into two directions, similarly, the tribe of Dan [started with one territory and ended up] taking a portion in two places. First, they took the northwest [of the Land of Israel], namely, Ekron and its surroundings. But this was not sufficient for them. So they came and fought against Leshem, which is Pamyas, located in the the north-east [of the Land of Israel]. [Now Rashi demarcates these two areas geographically:] For the Jordan river comes out of the Pameas cave, which is in the east [and at the northern extremity] of the Land of Israel, and then the river flows from the north [straight down] to the south, ending at the edge of the Salt Sea [“Dead Sea”], which in turn, is in the east of Judah's territory, Judah having taken his territory in the southern part of the Land of Israel. This is explained in the book of Joshua (19:47); and this is the meaning of the verse there: “And the border of the children of Dan went out from them, so the children of Dan arose and fought against Leshem [and took possession of it].” [So when this verse says “And the border of the children of Dan went out from them,” it means:] Their border was bursting outwards [as it were,] along that whole [eastern flank of the Land] where they originally took their inheritance. [Hence, whereas Dan started out with one territory, he ended up with two, just like a water flow (זנוק) is one, and divides into two] (Sifrei 33:22). (23) **Favorably satisfied** — means: Naftali's land would fully satisfy all of its inhabitants. **Possess the Sea**

רש"י

(כב) דן גור אריה. אף הוא היה סמוך לספר, לפיכך מושלו באריות: יונק מן הבשן. בתרגומו, שהיה הירדן יוצא מחלקו ממערת פמיאס, והיא לשם, שהיא בחלקו של דן שנאמר “ויקראו ללשם דן”, וזוקו וקלוחו מן הבשן. דבר אחר, מה זנוק זה יוצא ממקום אחד ונחלק לשני מקומות, כך שגטו של דן, נטלו חלק בשני מקומות, תחלה נטלו בצפונית מערבית, עקרון וסביבותיה, ולא ספקו להם, ובאו ונלחמו עם לשם שהיא פמיאס, והיא בצפונית מזרחית שהרי הירדן יוצא ממערת פמיאס והוא במזרח של ארץ ישראל, ובא מהצפון לדרום, וכלה בקצה ים המלח, שהוא במזרח יהודה, שננטל בדרומה של ארץ ישראל, כמו שמפורש בספר יהושע, והוא שנאמר “ויצא גבול בני דן מהם ויעלו בני דן וילחמו עם לשם” וגו', יצא גבולם מכל אורו הרוח, שהתחילו לנחול בו: (כג) שבע רצון. שהיתה

גנוסר ודרומא ירת: כד ולאשר
אמר בריך מברכת בנאי אשר
יהי רענא לאחיה ויתרבי
בתפנוקי מלכין: כה תקיף

כד ולאשר אמר ברוך מבנים אשר יהי
רצוי אחיו וטבל בשמן רגלו: כה ברזל

blessing: Possess the Sea and southward. (24) And of Asher he said: Asher is blessed with sons. He will be pleasing to his brothers, and dip his foot in oil. (25) Your locks are [like] iron and copper, and the days of your old-age will be

RASHI

and southward — [*Which sea?*] *The sea of Kinneret fell within Naftali's portion; moreover, he took a rope's length of fishing-coast for spreading out his nets and traps [thus, "and southward"]* (Bava Kamma 81b). **ירשה** — *This word is in the imperative form [i.e., a command, albeit an unusual form], and is equivalent to [the simple command רש] in the verse (Deuteronomy 1:21), "Go up and possess (רש) ...". The proof is that the accent is placed on an early syllable in the word, namely on the ר [and not on the ש. That is to say, the word is pronounced: "ye-ra-shah," and not "ye-ra-shah."* This unusual command form is

equivalent to a regular command form,] like the words: **ירש** (*possess!*), **ידע** (*know!*), **לקח** (*take!*) and **שמע** (*listen!*). Now, [in this simple imperative form, the accent lies on the last syllable, that is, the words above are pronounced: "ye-rash" "ye-dah" "le-kach" and "she-ma" However,] when one adds a ה at the end of this [simple command] form, to become: **שמעו**, **ידעה**, **סלחה**, **לקחה**, the accent remains on the early syllable in the word [i.e., these words are pronounced: "she-maah," "ye-daah," "se-lachah," "le-kachah."] Thus, here, **ירשה** [pronounced: "ye-ra-shah,"] is also in the imperative form [i.e., a command, meaning: "Possess!"]. Accordingly, in the Masoret Hagedolah, we find listed alphabetically arranged imperative forms of verbs, which have their accents on early syllables. (24) **ברוך מבנים אשר** — [Literally, "Asher, blessed of sons."] I have seen in Sifrei the following (33:24): "Among all of the tribes, you will not find one that is blessed with sons as Asher was." But I do not know in which regard. **He will be pleasing to his brothers** — *Asher pleased his brothers with "Anfikinon oil" [oil of unripe olives, used for anointing on one's skin] and tasty foods, and they please him [by repaying him] with grain. Another explanation of "He will be pleasing to his brothers": Because the women who came from Asher were beautiful [and were sought after for marriage]. This is the meaning of the verse [when it speaks of Malkieil, Asher's grandson] (I Chronicles 7:31), "[And Malkieil] was the father of ברזית [literally, olive-child],"* that is to say, his daughters were married to High Priests [and kings], who were anointed with the oil of olives

רש"י

אֲרָצוֹ שְׁבַעֲהָ כָּל רְצוֹן יוֹשְׁבֵיהָ: יָם וְדְרוֹם יִרְשָׁהּ. יָם כְּנַרְתַּת נִפְלָה בְּחֻלְקוֹ, וְנִטְלָ מֵלֵא חֶבֶל תְּרַם בְּדְרוֹמָה לְפָרוֹשׁ חֲרָמִים וּמְכַמּוֹרוֹת: יִרְשָׁהּ. לְשׁוֹן צוּי, כְּמוֹ "עֲלֵה רֶשׁ", וְהִטְעַם שְׁלֹמֶעֱלָה בְּרִ"שׁ מוֹכִיחַ, כְּמוֹ יִרְשׁ, יִדַע, לְקַח, שְ�מַע, בְּשִׁמוּסִיף בּוּ הָא, יִהְיֶה הִטְעַם לְמַעֲלָה, שְׁמַעְהָ, יִדַעְהָ, סִלְחָהּ, לְקַחְהָ, אִף כָּאן, יִרְשָׁה לְשׁוֹן צוּי. וּבְמִסּוֹרֶת הַגְּדוּלָה מְצִינּוּ בְּאַלְפָא בֵּיתֵא, ל' צוּי דְטַעֲמִיהוֹן מְלַעִיל: (כד) בְּרוּךְ מְבַנִּים אֲשֶׁר. רֵאִיתִי בְּסַפְרֵי, אֵין לָךְ בְּכָל הַשְּׁבָטִים שְׁנַתְּבָרָךְ בְּבָנִים כְּאַשֶׁר. וְאֵינִי יוֹדַע בִּיצֵד: יִהְיֶה רְצוּי אֲחִיו. שְׁהִיָּה מִתְרַצֵּה לְאַחִיו, בְּשִׁמּוֹן אֲנִפִּיקִינוֹן וּבְקַפְלָאוֹת, וְהֵם מְרַצִּין לוֹ בְּתוֹבָאָה. דְּבַר אַחַר, "יִהְיֶה רְצוּי אֲחִיו", שְׁהִיָּה בְּנוֹתָיו נְאוֹת, וְהוּא שְׁנֵאֲמַר בְּר"ה הוּא אָבִי בְּרִזִּית", שְׁהִיָּה בְּנוֹתָיו נְשׂאוֹת לְכַהֲנִים

כְּפֶרְזֵלָא וּנְחָשָׁא וּכְיוֹמֵי
 עוֹלָמְתָךְ תִּקְפֵּךְ: כּוּ לֵית אֱלֹהַ
 כְּאֱלֹהֵא דִישְׂרָאֵל דְשִׁכְנַתָּהּ
 בְּשָׁמַיָא בְּסַעְדָךְ וּתְקַפֵּה בְשָׁמַי

וּנְחָשֶׁת מְנַעֲלָךְ וּכְיָמֶיךָ דְּבַאֲךָ: כּוּ אֵין פְּאֵל
 יִשְׂרוּן רַכַּב שָׁמַיִם בְּעוֹרֶךְ וּבְגָאוֹתוֹ

like the days of your youth. (26) Yeshurun — there is none like the Almighty, riding the heavens: He is the One Who helps you, and with His majesty, He

RASHI

(Bereishit Rabbah 71:10). **And dip his foot in oil** — *Asher's land flowed like a spring with oil. [Tractate Menachot (85b) recounts the following:] It once happened, that the people of Ludkiya were in need of oil, and they appointed an agent [who was sent from place to place, until he found an olive farmer. The latter brought this agent to his home, and there, the olive farmer washed himself and then dipped his hands and feet, thereby fulfilling our verse here: "And dip his foot in oil." Then, he supplied the agent from Ludkiya with one million, one hundred and eighteen thousand maneh worth of olive oil!]*

(25) **Your locks are [like] iron and copper** — *At this juncture, Moshe addresses all Israel, whose mighty men that dwelled in the border cities, would "lock up" the Land [as it were, with their protection], thereby preventing the enemies from entering. It was as if the Land was closed up with locks and bolts made of iron and copper. Another explanation of*

ברול ונחשת מנעלך: Your land is "locked in" [i.e., strategically surrounded] by mountains, from which iron and copper is hewn. [In this respect] Asher's territory was [to be considered to be] the "lock of the Land of Israel" (Sifrei 33:25). וכימך דבאך — means: Like the days that are your best, namely, your first days, the days of your youth — so will be the days of your old-age, days which [ordinarily] flow away (דואבים) and decline. Another explanation of וכימך דבאך: וכימך — Like the days which can be enumerated as your good days, namely, all those days on which you fulfilled the will of the Omnipresent — "דבאך", so will be "your flowing," i.e., all the countries [in the world] will make silver and gold flow into the Land of Israel. For Israel will be blessed with fruits, so that all the countries will be supplied by it, consequently pouring their silver and gold into it. Askorant in Old French. Moreover, the world's silver and gold will come to an end, because they

רש"י

גדולים ומלכים] הנמשחים בשמן זית: וטבל בשמן רגלו. שהיתה ארצו מושבת שמן במעין ומעשה שנצטרכו אנשי לודקיא לשמן, מנו להם פולמוסטוס אחד וכו', כדאיתא במנחות: (כה) ברזל ונחשת מנעלך. עכשיו הוא מדרב כנגד כל ישראל, שהיו גבוריהם יושבים בערי הספר, ונועלים אותה שלא יוכלו האויבים לנגס בה, כאלו היא סגורה במנעולים ובריחים של ברזל ונחשת. דבר אחר, "ברזל ונחשת מנעלך", ארצכם נעולה בהרים שחוצבין מהם ברזל ונחשת, וארצו של אשר היתה מנעולה של ארץ ישראל: וכימך דבאך. וכימך שהם טובים לך, שהן ימי תחלתך, ימי נעוריך, כף יהיו ימי זקנותך שהם דואבים ובים ומתמוטטים. דבר אחר, "וכימך דבאך", וכימך שהם טובים לך כמנין ימך, כל הימים אשר אתם עושים רצונו של מקום, יהיו דבאך, שכל הארצות דובאות כסף וזהב לארץ ישראל, שתהא מבורכת בפרות, וכל הארצות מתפרנסות הימנה, וממשיכות לה כספם וזהבם, אשקורנט, הכסף והזהב כלה מהם, שהם מזיבות אותו לארצכם: (כו) אין פאל

שמיא:

שחקים:

rides the skies.

RASHI

will pour it into your Land (Sifrei 33:25).
(26) אין כאל ישרון — means: Yeshurun, you
should know that there is none like the
Almighty, among all the gods of the peoples,
and that their rock is not like your Rock. שמים — The meaning is: [The God Who rides
the heavens] is the same God Who comes to your help, and with His majesty, He rides the skies.

רש"י

ישרון. דע לך ישרון, שאין כאל בכל אלהי האומות
ולא בצורף צורם: רכב שמים. הוא אותו אלוה
שבצורף, ובגאותו הוא רכב שחקים:

PROPHETS Joshua 1

נביאים יהושע פרק א

ז לחוד תקיף ואלם לחדא
למיטר למעבד ככל אורייתא
דפקדך משה עבדי לא תסטי
מניה לימינא ולשמאלא בדיל
דתצלח בכל אתר דתהק: ח לא
יעדי ספרא דאורייתא הדין
מפומך ותהי הגי בה יימם
וליליא בדיל דתטר למעבד
ככל דכתיב בה ארי בכין
תצלח ית דרכך ובכין תכשט: ט הלא פקדתיך תקף ואלם לא תדחל ולא תתבר ארי בסעך מימרא דיי

ז רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות בכל התורה
אשר צוה משה עבדי אל-תסור ממנו ימין
ושמאל למען תשכיל בכל אשר תלך: ח לא-
ימוש ספר התורה הזה מפיה והגית בו יומם ולילה
למען תשמר לעשות בכל-הפיתוב בו פי-אז תצליח
את-דרכך ואז תשכיל: ט הלא צויתיה חזק ואמץ

(7) “Only be strong and very courageous, to observe to do according to all the Torah which Moshe My servant commanded you; do not turn from it to the right or to the left, that you will succeed wherever you go. (8) This book of the Torah shall not depart from your mouth, and you shall meditate on it day and night, that you may observe to do according to all that is written in it; for then you shall make your ways prosperous and then you shall succeed. (9) Have I not

RASHI

רש"י

(7) Only be strong and very courageous — in the Torah, as He says, to observe to do according to all the Torah. תשכיל means, to succeed. (8) This book of the Torah — The Book of Deuteronomy was before him. בו והגית means and you shall meditate on it. (9) Have not I commanded you?

(ז) רק חזק ואמץ מאד. בתורה. כמו שהוא אומר:
לשמר לעשות בכל-התורה. תשכיל. תצליח:
(ח) ספר התורה הזה. ספר משנה תורה הזה לפניו:
והגית בו. התבוננת בו: (ט) הלא צויתיה חזק

אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲתֵר דְּתַהֲדִי: י
עֲבְרוּ בְּגוֹ מִשְׁרִיתָא וּפְקִידוֹי ית
עֲמָא לְמִימְרֵי אֲתִקְיִנוּ לְכוּן
זוּודִין אֲרִי בְּסוֹף תְּלַתָּא יוֹמִין
אֲתוּן עֲבְרִין ית יִרְדְנָא הַדִּין
לְמִיעַל לְמִירַת ית אֲרַעָא דִּי
אֱלֹהִיכוֹן יִהֵב לְהוֹן לְמִרְתָּהּ:

אֶל־תַּעֲרֹץ וְאֶל־תַּחַת כִּי עִמָּךְ יְדוּה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל
אֲשֶׁר תֵּלֵךְ: י וַיֵּצֵאוּ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר:
יֵא עֲבְרוּ | בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וַיֵּצִיאוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הֲכִינוּ
לָכֶם צֹדָה כִּי בְּעוֹד | שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים
אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבוֹא לְרִשֵׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְדוּה
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ:

commanded you? Be strong and courageous; be neither terrified nor fearful, for the Lord your God is with you wherever you go.” (10) Then Yehoshua commanded the officers of the people, saying, “Pass through the midst of the camp, and command the people, saying, ‘Prepare for yourselves provisions, for in three days you are to pass over this Jordan, to go in to possess the land, which the Lord your God gives you to possess it.’”

RASHI

Be strong and courageous — *in war, as it says, “be neither terrified nor fearful.”*

(10) **Then Yehoshua commanded** — *on the day that the days of mourning for Moshe ended.* (11) **Prepare for yourselves** —

everything needed for the journey, including their weapons for war. For in three days — [i.e.,] at the end of three days.

רש"י

וַיֵּאמֶר. בְּמִלְחָמָה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב “אֶל תַּעֲרֹץ וְאֶל תַּחַת”:
(י) וַיֵּצִאוּ יְהוֹשֻׁעַ. בַּיּוֹם שֶׁתָּמּוּ יָמֵי בְּכִי אֲבֵל מֹשֶׁה:
(יא) הֲכִינוּ לָכֶם. כָּל דְּבַר הַצָּרִיךְ לְדַרְךְ וּכְלֵי זִינָם
לְמִלְחָמָה: בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים. בְּסוֹף שְׁלֹשֶׁת יָמִים:

WRITINGS Psalms 110

ג עִמָּךְ דְּבֵית יִשְׂרָאֵל דְּמַתְּנַדְבִין
לְאוֹרֵיתָא בְּיוֹם אֲגָחוּתָא קְרָבָא
תַּסְתִּיעַ עִמְהוֹן בְּשִׁבְהוֹרֵי
קוּדְשָׁא רַחֲמִין דְּאֱלֹהָא יִסְתַּרְהֲבוּן לָח הֵיךְ נַחֲתִי טְלָא יִתְבוּן לְרוּחֲצֵן תּוֹלְדֵתְךָ: ד קָיָם יי וְלֹא יִתּוּב דְּאֲנִתְ

כְּתוּבִים תְּהִלִּים פֶּרֶק קי
ג עִמָּךְ נִדְבַת בְּיוֹם חֵילְךָ בְּהַרְרֵי־קִדְשׁ מִרְחָם מִשְׁחָר
לְךָ טַל יִלְדֵתֶיךָ: ד נִשְׁבַּע יְדוּה | וְלֹא יִנָּחֵם אֶתְהָ־

(3) Your people offer themselves willingly in the day of your warfare; in adornments of holiness, from the womb of the dawn, yours is the dew of your youth. (4) The Lord has sworn, and will not reconsider: “You are a priest forever,

RASHI

(3) **Your people offer themselves willingly in the day of your warfare** — *When you shall assemble an army to pursue them, your people and your friends shall offer themselves to go forth with you. In adornments of*

holiness, from the womb of the dawn — *This shall be for you, because of the merit of the adornment of holiness you had from your mother's womb, for having recognized his Creator*

רש"י

(ג) עִמָּךְ נִדְבַת בְּיוֹם חֵילְךָ. בְּשִׁתְּאֶסָּף חֵיל לְרִדְךָ
אֲחֵרֵיהֶם יִתְנַדֵּב עִמָּךְ וְאוֹהֲבִים לְצִאת עִמָּךְ: בְּהַרְרֵי
קִדְשׁ מִרְחָם מִשְׁחָר. זֹאת תְּהִיָּה לָךְ בְּזִכּוֹת הַדְּרַת
קִדְשָׁה שֶׁהִיָּה בְּךָ מִבְּטָן אִמְךָ שֶׁהִכִּיר בּוֹרְאוֹ בֶּן שְׁלֹשׁ

מתמני לרפא לעלמא דאתי
 בגין זכותא דהויאת מלך
 זפי: ה שכנתא דיי על ימינך
 מחא ביום רוגזיה מלכיא:
 ו אתמנא לדין על עממיא מלי
 ארעא גושמי רשיעין קטילין
 מחא רישא על ארעא סגייעא לחדא: ז מפום נביא באורחא אולפן יקבל מטול היכנא יוקוף רישא:

כהן לעולם על דברתי מלכי צדק: ה אדני על-
 ימינך מחץ ביום אפּו מלכים: ו ידן בגוים מלא
 גויות מחץ ראש על ארץ רבה: ז מנחל בדרך
 ישטה על פן ירים ראש:

by my word, O you righteous king.” (5) The Lord is at your right hand, He crushes kings in the day of His wrath. (6) He will judge among the nations; He fills it with corpses, He crushes the head over a great land. (7) Of the brook on the way did he drink; therefore he holds his head high.

RASHI

at the age of three [referring to Avraham].
From the womb of the dawn — *From when you fell from the womb. Yours is the dew of your youth* — *Yours shall be regarded your youth, the ways of righteousness in which you conducted yourself in your youth, it shall be as pleasant for you as this dew, which is pleasant and comfortable.* (4) **The Lord has sworn, and will not reconsider** — *Because he feared, lest he be punished for the people he killed, it was said to him, “Do not fear, Avram ...” (Genesis 15:1) — I will not reconsider the goodness, which was spoken about you. You are a priest forever, by my word, O you righteous king* — *The priesthood and the monarchy shall come forth from you.* **By my word** — *by My command.* (5) **The Lord** — *Who was at your right hand during the battle, He crushes kings in the day of His wrath* — *the four kings.* (6) **He will judge among the nations** — *this is the tidings of the covenant of the pieces. He fills it with corpses* — *The gathering of the Egyptians' corpses at the banks of the sea. He crushes the head over a great land.* — *The head of Pharaoh, who was the head and the ruler over all the lands.* (7) **Of the brook on the way did he drink ...** — *He, Pharaoh would drink from the Nile, which was his land [i.e., he didn't require rain], and therefore, he would raise his head and boast.*

רש"י

שנים: מרחם משחר. משנפלת מן הרחב: לך טל
 ולדתך. לך יחשב ולדותר דרכי ישר שהתנהגת
 בהם בילדותך יהיה לך לנעם בטל זה שהוא נעים
 ונוח: (ד) נשבע ה' ולא ינחם. לפי שהיה מתירא
 שלא יענש על האבלוסין שהרג נאמר לו אל תירא
 אברם וגו' לא ינחם על הטובה אשר דבר עליך:
 אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. ממך
 תצא הנהגה והמלכות: על דברתי:
 (ה) אדני. אשר היה על ימינך במלחמה: מחץ ביום
 אפּו מלכים. את ארבעה מלכים: (ו) ידן בגוים.
 היא בשורת ברית בין הבתרים: מלא גויות. אסיפת
 פגרים של מצרים על שפת הים: מחץ ראש על
 ארץ רבה. ראש פרעה שהיה ראש ושר על כל
 הארצות: (ז) מנחל בדרך ישטה וגו'. מנילוס שהיה
 ארצו שותה על פן היה מרים ראש ומתפאר:

Mishnah Arakin, chapter 6

משנה ערכין פרק ו

(1) [The property] of orphans which has been
 valued [by the court, for the payment of debts,

א שום היתומים שלשים יום, ושום ההקדש ששים

must be proclaimed for sale; for] thirty days, and Temple property [i.e., if a man dedicates his possessions to the Temple] which has been valued; [must be proclaimed for sale for] sixty days; the proclamation must be made in the morning [when people leave to work] and in the evening [when people return from

work]. If a man dedicates his possessions to the Temple while still liable for his wife's *ketubah*: Rabbi Eliezer says, When he divorces her, he must vow [lest the divorce was a plot by the man and wife to deprive the Temple of property on which the *ketubah* has first claim] that he will not derive any further benefit from her. Rabbi Yehoshua says, He need not do so. Likewise, said Rabban Shimon ben Gamliel, Also if a person guarantees a woman's *ketubah* and her husband divorces her, the husband must vow to derive no benefit from her, lest he make a conspiracy [a fear not shared by Rabbi Yehoshua] against the property of that man [the guarantor] and take his wife back again [after the *ketubah* had been paid out to her]. (2) If a man dedicates his possessions

יום, ומכריזין בבקר ובערב. המקדיש נכסיו והיתה עליו כתבת אשה, רבי אליעזר אומר, כשיגרשנה, ידיר הנאה. רבי יהושע אומר, אינו צריך. כיוצא בו, אומר רבן שמעון בן גמליאל, (אף) הערב לאשה בכתבתה והיה בעלה מגרשה, ידיר הנאה, שמא יעשה קנוניא על נכסיו של זה ויחזיר את אשתו: ב המקדיש

רבנו עובדיה מברטנורא

א שום היתומים. בית דין היורדים לנכסי יתומים למכרן להגבות לבעל חוב, שמין את הקרקע ומכריזין שלשים יום רצופים זה אחר זה, כל הרוצה ליקח יבוא ויקח. ואי בעו, מכריזין שלשים יום כל שני וחמישי, והכי עדיף טפי. ואע"ג דכי חשבת כל שני וחמישי שבששים יום מתחילת יום שני של הכרזה ראשונה לא משכחת להו אלא תמני סרי יומי, מכל מקום הכי עדיף בין דמשכא מלתא טובא ידעי ושמעי: **ושום ההקדש.** המקדיש שדה מקנה שהיא נפדית בדמים כמו שהיא שוה: **בבוקר ובערב.** בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים. דאי איכא דבעי למוזבן אמר להו לפועלים בשעת יציאתן ראו לי שדה פלונית אם היא יפה, ובשעת הכנסת פועלים כששומע ההכרזה נזכר והולך ושואלן. וכשהן מכריזין אומרים שדה פלונית שכך וכך סימניה וכך וכך מצריה, כך היא עושה תבואה וכך שמאווה בית דין. ואם מוכרים אותה לכתובת אשה. אומרים, הלוקח יקח על מנת שיתן המעות לכתובת אשה. ואם מוכרים אותה בשביל בעל חוב, אומרים, עלמנת שיתן המעות לבעל חוב. משום דאיכא לוקח דניחא ליה ליקח כדי לפרוע לאשה דנסבא פורתא פורתא, ואיכא דניחא ליה טפי לפרוע לבעל חוב שנוטל זוזים חסרים ושבורים שאין דרך סוחרים להקפיד בכך. אע"ג דקיימא לן דאין בית דין נוקקים לנכסי יתומים למכרן, והכא תנן שום היתומים וכו' דמשמע שבית דין מוכרים נכסי יתומים, הא אמרינן דעל שלשה דברים בלבד בית דין נוקקים למכור בנכסי יתומים, על בעל חוב נכרי שהיה אביהם חייב לו והיתה רבית אוכלת בהן ועל כתובת אשה משום דאיכא רווחא ליתומים כשתגבה כתובתה, דכל זמן שלא גבתה כתובתה יש לה מזונות מן היתומים גבתה כתובתה שוב אין לה מזונות. ועל חוב שהודה אביהן בשעת מיתתו שיש לפלוני אצלו מנה, או שנדרוהו בית דין על חוב זה ומת בנדויו, או שלא הגיע עדיין זמן פריעת החוב כשמת, דלא עביד אינש דפרע בגו זמניה. וכשבית דין נוקקין לנכסי יתומים על שלשה דברים הללו, מעמידים להם אפוטרופוס ומוכרים בהכרזה כדתנן במתניתין. והני מילי בקרקעות. אבל במיטלטלין, השתא דקיימא לן מיטלטלי דיתמי משתעבדי לבעל חוב, הרי בעל חוב נשבע וגובה חובו מן המיטלטלין ואין צריכין הכרזה, שאין מכריזים לא על העבדים ולא על השטרות ולא על המיטלטלין: **ידיר הנאה.** על דעת רבים נדר שאין לו התרה, שלא יחזירנה לעולם. דשמא בערמה מגרש לה כדי שתגבה כתובתה מן ההקדש: **קנוניא.** ערמה: **ר' יהושע אומר אינו צריך.** לא פליגי ר' אליעזר ור' יהושע הכא אם אדם עושה קנוניא על ההקדש אי לא, דבשכיב מרע תרווייהו מודו דבדואי לעולם אינו עושה קנוניא על ההקדש, דאין אדם חוטא ולא לו. ובברייתא תרווייהו מודו דעושה קנוניא על ההקדש. כי פליגי, בשאלה ר' אליעזר סבר אין נשאלין על ההקדש אפילו אומר לו לחכם לא לדעת כן נדרתי והקדש טעות הוא, אפילו הכי אין חכם מתיר נדרו, דסבר ר' אליעזר הקדש בטעות הוא הקדש, ולפי שהמקדיש הזה אינו מוצא חכם שיתירנו לכך עושה קנוניא זו. ור' יהושע סבר נשאלין על ההקדש, וכי אמר לא לדעת כן נדרתי וטעיתי, מתירין לו, דהקדש שבטעות לא הוא הקדש,

to the Temple while still liable for his [divorced] wife's *ketubah* or is in debt to a creditor [the divorce or debt were effected before the dedication, so the question of conspiracy does not arise], then the wife cannot collect her *ketubah* from the dedicated property [without formally redeeming the property], nor the creditor his debt, rather the one who redeems them must redeem for the purpose of paying the wife her *ketubah* or the creditor his debt [even though the original dedication to the Temple is not valid, since the property dedicated was not his, still we fear that people will say, that one may take property back from the Temple without

redeeming them. Therefore the Rabbis instituted that he must first redeem it for a token amount, and only then may he pay his debts]. If he had dedicated ninety *maneh* worth of property, while owing one hundred *maneh*, then he [the creditor] must add one dinar more [the creditor loans the debtor another dinar to be used as a token redemption, since the latter has dedicated all his possessions to the Temple], and he redeems the property for the purpose of paying the wife her *ketubah* or the creditor his debt. (3) Although it was said, Pledges must be taken from those who owe valuations, he is allowed food for thirty days, garments for twelve months, bed and bedding, shoes and *tefillin* for himself, but not for his wife and children. If he was a craftsman, he is left two tools of every kind; if he was a carpenter, he is left two axes and two saws. Rabbi Eliezer says, If he was a farmer, he is left his yoke [of oxen]; if a donkey-driver, he is left his donkey. (4) If he had many [tools] of one kind, and few of another kind, one does not then tell him to sell of the many and buy some of the few, rather, he is left two of the kind of which he

נִכְסָיו וְהִיָּתָה עֲלָיו כְּתֻבַּת אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב, אֵין הָאִשָּׁה יְכוּלָה לְגַבּוֹת כְּתֻבַּתָּהּ מִן הַהֶקְדֶּשׁ, וְלֹא בַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ, אֶלָּא הַפּוֹדֶה פּוֹדֶה עַל מְנַת לִתֵּן לְאִשָּׁה כְּתֻבַּתָּהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ. הַקְדִּישׁ תְּשַׁעִים מָנֶה וְהָיָה חוֹבוֹ מֵאָה מָנֶה, מוֹסִיף עוֹד דִּינָר וּפּוֹדֶה בּוֹ אֶת הַנִּכְסִים הֵלְלוּ עַל מְנַת לִתֵּן לְאִשָּׁה כְּתֻבַּתָּהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ: ג אִף עַל פִּי שְׂאֵמְרוּ חִבֵּי עֶרְכִין מִמְשַׁכְּנֵין אוֹתָן, נוֹתְנִין לוֹ מִזּוֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְכֹסוֹת שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, וּמִטָּה מִצְעָת, וְסַנְדְּלִין, וְתַפְלִין. לו, אֲבָל לֹא לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא לְבָנָיו. אִם הָיָה אוֹמֵן, נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי כְלֵי אוֹמְנוֹת מְכָל מִין וּמִין. חֲרָשׁ, נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי מַעְצָדִין וְשְׁתֵּי מַגְרוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם הָיָה אֶכָר, נוֹתְנִין לוֹ אֶת צְמֵדוֹ. חֲמָר, נוֹתְנִין לוֹ אֶת חֲמוּרוֹ: ד הָיָה (לו) מִין אֶחָד מְרַבָּה וּמִין אֶחָד מְעַט, אֵין אוֹמְרִים לוֹ לְמַכּוֹר מִן

רבנו עובדיה מברטנורא

הלכך אין צריך לידור הנאה, דאי משום קנוניא עביד, הוה מתשיל על נדריה ולא היה צריך לגרשה. והלכה כר' יהושע: **הערב לאשה בכתובתה.** ואין לבעל נכסים וצריך הערב לפרוע כתובתה, לא יפרע הערב הכתובה עד שידירנה הבעל תחילה שלא יוכל להחזיר אותה. דחיישינן שמא דעתו להחזירה ולאכול כתובתה לאחר שתגבה מן הערב. ופסק ההלכה בדין הערב בכתובתה מפורש בסוף בבא בתרא: **ב והיתה עליו כתובת אשה.** כגון שקדמו גירושין להקדש, דעכשיו ליכא קנוניא: **אלא הפודה פודה.** בעלה פודה אותן מן ההקדש בול בדבר מועט כדי לפרוע לאשה כתובתה, דודאי לא חייל עלייהו הקדש שהרי אינן שלו. והאי דבר מועט, גזירה שמא יאמרו הקדש יוצא לחולין בלא פדיון: **הקדיש תשעים והיה חובו מאה.** אע"ג דחובו יתר על הקדשו, לא אמרינן, האי, לאו אדעתא דהני אופיה אלא הימוני הימניה הלכך לא גבי מהקדש, אלא אמרינן אדעתא דהני נכסי אופיה וגבי מנייהו. ועד כמה, עד פלגא. אבל אם הנכסים שהקדיש אין שוין חצי החוב, לא גבי מנייהו, דודאי לאו אדעתא דהני נכסי אופיה, דאין אדם עשוי לקנות קרקע ביותר מפי שנים ממה שהיא שוה: **ג ממשכנין אותן.** גובר נכנס לבתייהם ונוטל בעל כרחן: **מזון וכסות ומטה סנדליו ותפליין.** על כולן משיירין לו מעות לקנותן אם אין לו, דכתיב (ויקרא כז) ואם מך הוא מערכך, ודרשי רבנן לקרא הכי, ואם מך, תעשה שישאר הוא, שיהיה לו הויה וחיות מערכך מדמי הערך, ומשמע, הוא יש לו הויה וחיות מדמי הערך, אבל לא לאשתו ולא לבניו: **מכל מין ומין.** מכל אומנות שצריכה ארבעה וחמשה כלים: **מעצדים.** דולדור"א בלע"ז. שמחליקים בו פני הלוח: **מגרות.** כעין סכין ארוך מלא פגימות, ולשון מקרא, משור. סיג"א בלע"ז: **צמדו.** צמד

possesses many and all that he has from the kind of which he possesses few. If a person dedicates [all] his possessions to the Temple, then they value [for redemption even] his *tefillin* [since, he specifically stated “all my possessions”]. (5) It is all the same whether a person dedicates his goods or evaluates himself. He [the dedicator, in paying his vow or redeeming what he had dedicated] has no claim to his wife's garment or his children's garment, nor to the dyed clothes which he had dyed for their use, nor to the new sandals

which he had purchased for their use [their clothes cannot be taken for any dedication; although he is not allowed funds to buy them new clothes (Mishnah 4), those they already have, are regarded as their own]. [This is so] even though it was said, “Slaves should be sold with their garments to increase their value,” because when a garment for thirty dinars is bought for him, his value is increased by a *maneh*. Similarly, if a cow is kept waiting until the market day, it increases in value, and similarly a pearl, if brought to a big city [in both cases the demand will be greater; it] increases in value. But the Temple can claim the value [of anything] only in its own place and at its own time [i.e., the value at the time it comes into the Temple's possession and in the place of dedication, and we may not wait or bring the dedicated item to another location].

רבנו עובדיה מברטנורא

בקר. שאלו הן כלי אומנותו. ואין הלכה כר' אליעזר. דצמד בקר וחמור, נכסים ניגהו ולא חשיבי כלי אומנות: **ד מין אחד מרובה ומין אחד מועט.** שלשה מעצדים ומגרה אחת: **נותנים לו שנים מן המרובה.** והשלישי נוטל הגובר: **וכל שיש לו מן המועט.** מניחים לו, ולא זבנין ליה אחריתא, דכי היכי דעד השתא סגי ליה בהכי, השתא נמי תסגי ליה דמהו דתינא עד השתא הוה אינשי מושלי ליה משום דהוה ליה מין אחד מרובה לאושולי לאחריני השתא שהגובר לקח המרובה לא משבח מאן דמושיל ליה הלכך נובין ליה אחריתא, קמשמע לן: **ה אין לו בכסות אשתו ובניו.** שאין אלו נכסים שלו: **שצבען לשמן.** לשם אשתו ובניו: **ולא בסנדלים חדשים.** רבותא אשמועינן דאע”ג דעדיין לא נעלו אותן הרי הן בחזקתן משעת לקיחה: **אע”פ שאמרו עבדים נמכרים בכסותן לשבח.** כסות יפה שלהן משבחם ומעלה את דמיהן. כגון גבי נכסי יתומים שאם תלקח לעבד כסות בשלשים דינר הוא משביח מנה על דמים ששוה עכשיו: **לאטליס.** ליום השוק: **לכרך.** שדרך סוחרים לבוא שם וקונים המרגליות ביוקר: **אין להקדש אלא מקומו.** במרגלית: **ושעתו.** בעבד דכתיב (ויקרא כז) ונתן את הערברך ביום ההוא, שלא ישהה. קודש לה, משמע כל דבר שהוא קודש לה כגון סתם הקדשות שהן לבדק הבית, כולן יהיו נותנים ביום ההוא מיד, שלא ישהה אותן. וטעמא כתב הרמב”ם, דומנן אתי לאשהוינהו כדי להשביח ואתו לידי פסידא, ומהאי טעמא נמי אין משתכרים בשל הקדש:

Gemara Arakhin 23a

גמרא ערכין דף כג.

[On the Mishnah:] “Likewise did Rabban **וְכֵן הָיָה רִבְּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר וְכוּלֵי. מִשָּׁה בַר** Shimon ben Gamliel say: [Also if one guarantees a woman's *ketubah* ... the husband must vow to derive no benefit from her (before

he divorces her) ...]. Moshe bar Atzrei was the guarantor for [the *ketubah*] of his daughter-in-law. Now Rav Huna, his son, was a young scholar and in pressing economic circumstances. Abbaye said, Is there no one to advise Rav Huna to divorce his wife so that she might claim her *ketubah* from her father-in-law, and he [Rav Huna] might then take her back? [Objection:] Rava said to him, But we learned [in the Mishnah]: “He must vow that he will not derive any further benefit from her?” And Abbaye [how does he answer this objection]? [Response:] Does every one who divorces his wife do so before a court [the vow would be enforced only by the court, while a divorce could be given outside the court]? In the end it became known that he [Rav Huna] was a priest [and was forbidden to marry any divorcee, even his

own former wife]. Whereupon Abbaye exclaimed, Poverty pursues the poor! [Objection:] But how could Abbaye say this? Did not Abbaye say, “Who is a cunningly wicked man? He who offers advice to sell property in accord with Rabban Shimon ben Gamliel” [who stated a law which could be used as a stratagem — see Ketubot 95b]? [Answer:] It is different in the case of one's son and it is different also in the case of a young scholar [for it is a *mitzvah* to support him; thus, there were two good reasons for Abbaye's advice]. [Question:] But derive it from the fact that the guarantor for a *ketubah* is not held responsible? [Response:] He [Rav Huna's father] was a *kablan* [who assumes another's obligation unconditionally, even if the debtor owns no property]. [Objection:] That will be right according to he who holds that a *kablan* is held responsible, although the debtor had no property [at the time of contracting the debt]. But what can be said of the view that he is held responsible only if the debtor had property [for the *kablan* to rely on], but if he has no property the *kablan* [never intended to accept the debtor's responsibilities and therefore] is not responsible [Since Rav Huna was poor, he could not have owned any property, and his father, although a *kablan*, could not have assumed liability for the payment of the *ketubah*? If you like, say: Rav Huna had property [when he undertook to become a *kablan*], but it was struck by a blast; and if you like, say: A father, where his son is concerned, will hold himself responsible [even if his son does not have property]. For it was stated: As to a guarantor for a *ketubah*, all agree he is not held responsible; the *kablan* for a creditor, all agree, is held responsible. [In the case, however, of] a guarantor for a creditor and a *kablan* for a *ketubah*, there is a dispute. There is one authority who holds that if the debtor had property he [the *kablan*] is held responsible, but if he had none he is not held responsible: whereas, there is another authority who holds that even if the debtor had no

עֲצָרִי עֲרַבָּא דְכֻלְתֵּיהּ הוּהוּ וְרַב הוּנָא בְרִיהּ צוּרְבָּא מְרַבְנָן הוּהוּ וְדַחִיקָא לֵהּ מִלְתָּא. אָמַר אַבְיִי לִיכָא דְנִסְבָּה עֲצָה לְרַב הוּנָא דְלִיגְרֵשׁ לְדְבִיתָהּ וְתִתְבַּע כְּתֻבָּתָהּ מֵאֲבוּיָהּ וְלִיהֲדָרָא מִיְהֲדָרִי. אָמַר לֵהּ רַבָּא: וְהָאֲנָן יְדוּרָה הִנְאָה תֵּנָן וְאַבְיִי אָטוּ כֹּל דְּמִגְרֵשׁ בְּבִי דִּינָא מְגֵרֵשׁ לְסוּף אִיגְלָאֵי מִלְתָּא דְכֵהֵן הוּהוּ. אָמַר אַבְיִי: בְּתַר עֲנִיָּא אֲוֹלָא עֲנִיּוּתָא. וּמִי אָמַר אַבְיִי הִכִּי וְהָאֲמַר אַבְיִי אִיְהוּ רִשְׁעָ עֲרוּם? זֶה הַמְּשִׂיא עֲצָה לְמַכּוּר בְּנִכְסִים כְּרַבְּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּרַה שְׂאֵנִי וְצוּרְבָּא מְרַבְנָן שְׂאֵנִי וְתִפּוּק לִי דְעָרַב דְּכֻתְבָּהּ לֹא מִשְׁתַּעֲבַד קִבְּלוֹן הוּהוּ הִנִּיחָא לְמָאן דְּאָמַר קִבְּלוֹן אֶף עַל גַּב דְּלִית לֵהּ נִכְסִים לְלוֹה מִשְׁתַּעֲבַד מֵאִי אִיכָּא לְמִימַר אִי בְּעִית אִימָא רַב הוּנָא הוּהוּ לֵהּ וְאִשְׁתַּדּוּף. וְאִי בְּעִית אִימָא אָבָא לְגַבִּי בְּרַה שְׁעָבְדָא מִשְׁעָבַד נִפְשָׁה דְּאִתְמַר עָרַב דְּכֻתְבָּהּ דְּבָרֵי הַכֹּל לֹא מִשְׁתַּעֲבַד קִבְּלוֹן דְּבַעַל חוּב. דְּבָרֵי הַכֹּל מִשְׁתַּעֲבַד עָרַב דְּבַעַל חוּב וְקִבְּלוֹן דְּכֻתְבָּהּ פְּלִיגִי אִיכָּא לְמָאן דְּאָמַר אִית לֵהּ נִכְסֵי לְלוֹה מִשְׁתַּעֲבַד לִית לֵהּ לֹא מִשְׁתַּעֲבַד. וְאִיכָּא לְמָאן דְּאָמַר אֶף עַל גַּב דְּלִית לֵהּ מִשְׁתַּעֲבַד.

property, he is also held responsible. The law with regard to all cases is that though the debtor has no property, the guarantor is responsible, with the exception of the guarantor for a *ketubah* who, even though [the husband] had property, is not held responsible. For what reason? He performed a *mitzvah* [to enable the two to wed], and he caused her no loss [the woman did not have to advance any money on the strength of the guarantee]. There was a man who sold his possessions and divorced his wife. Rabbi Yosef son of Rava sent her to Rav Papa [with the following question]; We learned [in our Mishnah] about a “guarantor” and also regarding consecrated property; what about a purchaser [do we fear that the purchaser may be victimized by a similar stratagem by the husband and wife? Should we insist that if the wife desires to collect her *ketubah* from the field bought by a third party, that in this case, as well, the husband take an oath not to derive any benefit from his wife in the future, to prevent him from receiving the *ketubah* from her, and subsequently remarrying her]? He replied: Shall the Tanna go on enumerating like a peddler [who discusses each item of merchandise]? [Rather, the Tanna should state the general principle, and give only one or two examples; the case of the purchaser is therefore covered by the first two cases.] The Nehardeans said: What we learned, we learned, and what we did not learn, we did not learn [they would not derive the latter from the former]! Rav Mesharshia said, What is the reason of the Nehardeans? With regard to consecrated property the teaching is in order to safeguard the profit of the Sanctuary; also with regard to a guarantor, [the reason is] because he performed a *mitzvah* and did not cause her any loss; but as for a purchaser, since he must have known that upon everyone's possessions there is a *ketubah* as lien, why did he go and buy? It is he [the buyer] who caused damage to himself!

זוהר תצוה דף קפו עב

בְּתִיב (ויקרא כג) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן פְּרִי דָא אִיהוּ אֵילָנָא דְאֶקְרִי עֵץ פְּרִי וְאִשְׁתַּכַּח בֵּיה פְּרִי עֵץ הָדָר בְּמָה דְאָמַר (תהלים צו) הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו מֵאֵי טַעְמָא אֶקְרִי הָדָר וּמֵאֵן אִיהוּ הָדָר אֲלֵא דָא צְדִיק אִמְרֵי אֶקְרִי הָדָר וְהָא אֲתֵר טְמִירָא אִיהוּ דְלִית לִיה גְּלוּיָא וְצָרִיכָא לְאִתְפְּסִיא תְדִיר וְלִית הָדָר אֲלֵא מֵאֵן דְאִתְגַּלִּיא וְאִתְחַזֵּי אֲלֵא אַף עַל גַּב דְאִיהוּ דְרָגָא טְמִירָא הַדוּרָא אִיהוּ דְכָל גּוּפָא וְלֵא אִשְׁתַּכַּח הַדוּרָא לְגוּפָא אֲלֵא בֵּיה מֵאֵי טַעְמָא מֵאֵן דְלִית עֲמִיה הָאֵי דְרָגָא לִית בֵּיה הַדוּרָא לְמִיעַל בְּבֵר נִשְׁ. קָלָא לֵאֵי עֲמִיה. בְּדַבְרָא וְהַדוּרָא (ס"א וּדְבִירָא) דְקָלָא אִתְפְּסִית מִנִּיה דִּיקְנָא וְהַדוּרָא דְדִיקְנָא לֵאֵן עֲמִיה וְאִף עַל גַּב דְאִתְפְּסִיא הוּוּא דְרָגָא כָּל הַדוּרָא דְגוּפָא בֵּיה תְלִיא. וְאִתְפְּסִי וְאִתְגַּלִּיא. וּבְגִין כִּד עֵץ הָדָר אִיהוּ עֵץ דְכָל הַדוּרָא דְגוּפָא בֵּיה תְלִיא. וְדָא אִיהוּ עֵץ עוֹשֶׂה פְרִי. כַּפּוֹת תְּמָרִים הֵבֵא אֲתַכְלִילֵת אֲתַתָּא בְּבַעֲלָהּ בְּלֵא פְרוּרָא כַּפּוֹת תְּמָרִים כַּתְּדָא וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת תְּלִיתָא וְעֵלִין דִּילִיה דָּא בְּסִטְרָא דָּא וְדָא בְּסִטְרָא דָּא וְחַד דְשִׁלִּישׁ עֲלִיהוּ. וְעַרְבֵי נַחַל תְּרִין דְלִית לְהוּ רִיחָא וְטַעְמָא כְּשׁוֹקִין בְּבִגְי נִשְׂא וּבְגִין כִּד

וְהִלְכְתָא בְּכֻלְהוּ אַף עַל גַּב דְלִית לָה נְמִי מִשְׁתַּעֲבָד לְבַד מִעַרְב דְכַתְּבָה דְאֵף עַל גַּב דְאִית לָה לֵא מִשְׁתַּעֲבָד מֵאֵי טַעְמָא? מִצְוָה קַעֲבִיד וְלֵא מִיּוֹד חֲסֵרָה. הוּוּא גְבֵרָא דְזַבְנִינְהוּ לְנַכְסֵיהּ וְקָא גְרִשָׁה לְדְבִיתָהּוּ שְׁלָחָה רַב יוֹסֵף בְּרִיה דְרָבָא לְקַמִּיהּ דְרַב פַּפָּא עַרְב תְּנָן הִקְדֵּשׁ תְּנָן לֹקַח מְהוּ אָמַר לָה תִנָּא כִּי רֹכְלָא נִיחָשִׁיב וְנִיזִיל. גְּהַרְדְּעִי אֲמַרִי דְתִנָּן דְלֵא תְנָן לֵא תְנָן. אָמַר רַב מִשְׁרִשְׁיָא, מֵאֵי טַעְמָא? דְגַהַרְדְּעִי בְשִׁלְמָא הִקְדֵּשׁ מִשׁוּם רוּחַ דְהִקְדֵּשׁ עַרְב נְמִי מִצְוָה הוּא דְעַבְד וְלֵאֵן מִיּוֹד חֲסֵרָה אֲלֵא לֹקַח מְכַדֵּי מִידַע יַדַּע דְכָל חַד וְחַד אִיכָא עֲלָה כְתוּבָה אֲמַרִי נִיזִיל וְנִיבּוֹן אִיהוּ הוּא דְאִפְסִיד אֲנַפְשִׁיהּ:

לולב נטיל בלהו כהוּמָא דְשְׁדָרָה קִימָא דְגּוּפָא וּמָה דְנִפְיָק לְכָר טַפַּח הָכִי הוּא בְּגִין לֹא שְׁלָמָא וְלֹא פְקָא כִּלְא וְלִשְׁמִשָּׁא בְּדָקָא חַז וּבְגִין כִּד בְּהִי וִיגִין בְּעֵי בַר נִשׁ לְאַתְחַזְוָה קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא (מע"ב) וְתוּ בְּלָהוּ אַקְרוּן סוּבוֹת בְּשִׁלְמוֹ וְכֵד אִיְהוּ חֶסֶר כְּתִיב סִכַּת דָּא עֲלָמָא תַּתְּאָה דְבַעָא בְּהִי שְׁבַעַה יוֹמִין קִדְשִׁין לְמִיזֵן לְשָׂאָר מְמַנֵּן רַבְרַבֵּן דְעַמְיִן בְּעוֹד דְאִיְהִי נְטִלַת חֲדוּהָ בְּבַעֲלָהּ וְלֹא יִסְתְּרִינֵן חֲדוּתָא וּבְגִין דִּיתַעַרְבּוּן (נ"א דִּיתַעַרְבּוּן) בְּהוּמָא מוּזְנָא קִרְבָּנֵין דְלֵהוּן סְגִיִּין יִתִיר מְשָׂאָר יוֹמִין בְּגִין דִּיתַעַסְקוּן בְּהוּ וְלֹא יִתַעַרְבּוּן לְבַתֵּר בְּחֲדוּהָ דִישְׂרָאֵל וּמֵאֵן חֲדוּהָ דִישְׂרָאֵל דָּא יוֹמָא תְּמִינָאָה דְעַצְרַת וְתָא חַז בְּעוֹד דְאֵנּוּן שְׂאָר מְמַנֵּן חֲדָאן וְאִכְלִין בְּהוּמָא מוּזְנָא דְמִתְקַנֵּי לֹזֵן יִשְׂרָאֵל אֲנִין מִתְקַנֵּי בְּרַסְנָא לְקִדְשָׁא בְּרִיד הוּא מִתְתָּא וְלִסְלָקָא לְעִילָא בְּאֵנוּן וִיגִין וּבְחֲדוּהָ וּבְהִלּוּלָא וְלִקְפָּא מְדַבְּחָא בְּדִין אִיְהִי סְלָקָא וְנִטְלָא בְּרַכָּאן וְחֲדוּהָ בְּבַעֲלָהּ וְשָׂאָר חַזוֹן רַבְרַבֵּן מְמַנֵּן דְעַמְיִן אִכְלִין וּמִדְקָן וּרְפָסֵן וְאַתְּנִי. וְאִיְהִי נְקָמָא נִפְשָׁאן דְעַנּוּגִין לְעִילָא כְּמָה דְאַתְמֵר בִּיּוֹן דְנַחְתָּא וְהָא נְקָמָא כֹּל בְּרַכָּאן וְכֹל קִדּוּשִׁין וְכֹל עַנּוּגִין וְיִשְׂרָאֵל כֹּל חַזֵּי שְׁבַעַה יוֹמִין הוּוּ מְשֻׁכֵּין לָהּ בְּאֵנוּן עוֹבְדִין דְקָא עֲבָדִין וּמְקַרְבִּין בְּהֲדָה בְּדִין נַחְתָּא לְקִרְבָּא בְּבִנְיָהּ וְלִמְחֲדֵי לֹזֵן יוֹמָא חַד וְהוּמָא יוֹמָא אִיְהוּ יוֹמָא תְּמִינָאָה בְּגִין דְכָל שְׁבַעַה יוֹמִין אֲחִרְנִין בְּהֲדָה וְעַל דָּא אִיְהוּ תְּמִינָאָה וְתְּמִנָּיָא יוֹמִין בְּחֲדָא בְּגִין כִּד אַקְרִי עַצְרַת. בְּנִישִׁין. בְּנִישִׁין בְּלָהוּ בְּהִי יוֹמָא וְאַקְרִי שְׂמִינֵי לִית שְׂמִינֵי אֲלָא מְגוּ שְׁבַעַה:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sha'arei Teshuvah, Page 36

שערי תשובה לרבינו יונה דף לו עב

Concerning vulgar speech, our Rabbis, of blessed memory, declared, "Whoever speaks crudely, even if seventy good years were decreed for him, the decree will be reversed to evil upon him." And it says, "Therefore the Lord will not rejoice over their young men ... and every mouth speaks crudely. For all this His anger has not turned away, and His hand is still stretched out." (Isaiah 9:16) For this reason, one who speaks crudely is laden with sin and is abominable and loathsome. For he has abandoned and rejected shame and modesty, which are the known characteristics of the holy seed, and has walked on the paths of brazenness, which is the characteristic of evil, depraved people. A second reason, is that he

נְבִלוֹת הִפָּה. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה: כֹּל הַמְנַבֵּל אֶת פִּי אִפְלוּ נִגְזַר עָלָיו גְּזֵר דִּין שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה לְטוֹבָה נִהְפֵּךְ עָלָיו לְרָעָה. וְאָמַר (ישעיה ט) עַל בֶּן עַל בְּחוּרָיו וְגו'. וְכֹל פֶּה דוֹבֵר נְבִלָה בְּכָל זֹאת הַמְנַבֵּל אֶת פִּי כְּבֵד עוֹן וְנִתְעַב וְנִאֲלַח בִּי עֹזב וְהִנִּיחַ הַבוֹשָׁה וְהַצְנִיעוּת שֶׁהֵם הַמְּדוּדוֹת הַיְדוּעוֹת לְזֶרַע הַקֹּדֶשׁ וְהִלֵּךְ עַל שְׁבִילֵי עֲזוֹת פְּנִים שְׁהִיא מִדַּת הַנְּבָלִים הָרָעִים. וְהַשְּׁנִית בִּי חֲלַל אֶת קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד) וְאָמְרוּ רַק עִם חֶכֶם וְנִבּוֹן וְגוֹמֵר וְזֶה נִהְגָּה עַל דֶּרֶךְ הַסְּכָלִים הַנִּמְאָסִים הַמְּרַחֲקִים מִדֶּרֶךְ הַשְּׁכָל שֶׁכֵּל יִפֶּה אִף נָעִים וְעַל בְּאִשָּׁם וְתַעַל צַחְנָתָם וְכֹל חֶכֶם וְנִבּוֹן שֶׁקֶץ יִשְׁקָצֵם וְתַעַב תִּתְעַבְבּם וְהִנֵּה הוּא מְחַלֵּל

has desecrated the name of the Holy One of Israel, as it says, "they will say, Only this great people is a wise and understanding nation." (Deuteronomy 4:6) But this person has behaved in the manner of contemptible fools, who distance themselves from the path of intelligence, which is completely beautiful and pleasant. But they are, as it were, rotten and malodorous. Every wise and understanding person will consider them repulsive and detestable. One who speaks crudely

desecrates the instrument of the intelligence, which is more valuable than any precious vessel. As it says, “The lips of knowledge are a precious vessel.” (Proverbs 20:15) One who listens to vulgar speech is punished severely for not closing up his ears and not separating himself from the company of those who speak vulgarity. About him it is said, “The mouth [that speaks] vulgarity is a deep pit.” (ibid., 22:14) Our Rabbis, of blessed memory, said, “A person should never let anything crude escape from his mouth. For we see that Scripture spoke in a roundabout manner, requiring eight extra letters, rather than speaking disparagingly. As it states, ‘and from the animals that are not clean.’” (Genesis 7:2,8) For at that time it was permissible to eat unclean animals; they were unclean only for the purpose of sacrifices. Therefore, it would have been considered vulgar if a person were to speak disparagingly of things that people used for food. A person must be careful not to allow crude speech to escape his mouth even if his avoidance of vulgarity causes him to speak more at length and to expand on his statements. This is like a barrier and a precaution against crude speech, which is one of the severest of sins. It is also a barrier and a precaution against slanderous gossip and against speaking ill of people. As the Sages, of blessed memory, said concerning the avoidance of disparaging speech, Scripture did not speak disparagingly even of an unclean animal. Our Rabbis related that a certain *kohen* once said before Rabban Yochanan ben Zakkai, “My share of the showbread was the size of a lizard's tail.” They investigated his background and found a speck of disqualification [i.e., that he was nearly disqualified from the priesthood]. Our Rabbis also said that a person must choose his words so that they be respectful, and must avoid disrespectful language, even if it is not vulgar. This applies both to words of Torah and to conversations about worldly matters, except that he should not, for this reason, speak more at length when he speaks words of Torah. For a person must teach his students concisely. This idea of speaking respectfully is the manner of speech and conversation followed by people who are conscientious and pure of

בְּלִי הַשְּׁכָל אֲשֶׁר הוּא יִקָּר מִכָּל בְּלִי חֻמְדָּה, שְׁנֵאמַר (משלי ב) וְכִלִּי יִקָּר שְׂפָתַי דַּעַת וְהַשׁוֹמֵעַ דְּבַר נִבְלוֹת הִפָּה עֵנָשׁוּ גְדוֹל כִּי לֹא יֵאָטֵם אֲזַנּוֹ וְלֹא יִבְדֵּל מִתּוֹךְ דּוֹבְרֵי נִבְלָה. וְעֲלִיו נֵאמַר (שם כג) שׁוֹחָה עֲמוּקָה פִּי זְרוֹת. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה: לְעוֹלָם אֵל יוֹצִיא אָדָם דְּבַר מְגַנָּה מִפִּי שְׁנֵאמַר (בראשית ז) וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינְנָה טְהוֹרָה. כִּי בַעַת הָיְתָה הַיְתָה בְּהֵמָה הַטְּמֵאָה מִתְּרַת בְּאֵכִילָה אֲךָ לֹא הִיְתָה טְהוֹרָה לְקָרְבָן עַל כֵּן נִחְשָׁב לְשׁוֹן מְגַנָּה אִם יִגָּה אָדָם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הֵם לְמֵאֵכֵל אָדָם. וְהִנֵּה חֵיב הָאָדָם לְהִזְהַר שְׁלֹא יוֹצִיא מִפִּי דְּבַר מְגַנָּה גַם כִּי יִבְיֵאוּ הַנְּחָתוֹ לְשׁוֹן מְגַנָּה לְהִזְהַר דְּבָרָיו וְלְהִזְהַר מֵאֲמָרָיו. וְזֶה כִּמוֹ גִּדְרָה לְהִזְהַר מִנִּבְלוֹת הִפָּה שֶׁהוּא מִן הַעֵבְרוֹת הַחֻמּוֹרוֹת. וְגַם גִּדְרָה לְהִזְהַר מִסְּפּוֹר לְשׁוֹן הָרַע וְנִתְיַנֵּת דְּפִי בְּבִרְיוֹת, כִּמוֹ שְׁאָמְרוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה עַל הַרְחַקַת הַדְּבָר בְּגִנּוֹת שְׁאֵפְלוּ בְּגִנּוֹת בְּהֵמָה טְמֵאָה לֹא דִּבֵּר הַכְּתוּב. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ כִּי אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים אָמַר לְפָנָי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַבְּאִי הִגִּיעַ לְחֻלְקֵי מַלְחָם הַפְּנִיּוֹן כְּשֶׁעוֹר זָנַב הִלְטָאָה וּבְדָקוֹ אַחֲרָיו וּמֵצָאוּ בּוֹ שְׁמִץ פְּסוּל. וְעוֹד אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ כִּי חֵיב אָדָם לְבַחַר בְּדְבָרָיו לְשׁוֹן כְּבוֹד וְלִהְיֵיחַ לְשׁוֹן שְׁאֵינְנוּ שֶׁל כְּבוֹד גַּם כִּי אֵינְנוּ מְגַנָּה בֵּין בְּדְבָרֵי תוֹרָה בֵּין בְּשִׁיחַת עֶסְקֵי הָעוֹלָם וּבִלְבָד שְׁלֹא יִאָרִיךְ דְּבָרָיו בְּעֵבוֹר זֶה בְּדְבָרֵי תוֹרָה כִּי חֵיב הָאָדָם לְשָׁנוֹת לְתַלְמִידָיו דְּרַךְ קֶצְרָה וְעֵנֵן

speech, who weigh their words, recognizing respectful speech and its opposite. As is written, “And you will choose the language of the cunning.” (Job 15:5) And it says, “and my lips will speak clear knowledge.” (ibid., 33:3) And it says, “The tongue of the righteous is choice silver.” (Proverbs 10:20)

לְשׁוֹן כְּבוֹד הוּא דְרָף הַדְּבוּר וְהַשִּׁיחָה אֲשֶׁר דְּרָכוּ בָּהּ נִקְיֵי הַדַּעַת וּמַדְבְּרֵי צַחוּת וְהֵם שׁוֹקְלִים וּמְכִירִים אִי זֶה לְשׁוֹן כְּבוֹד וְאִין זֶה תְּמוּרָתוֹ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (איוב פו) וְתַבְחָר לְשׁוֹן עֲרוּמִים. וְנֶאֱמַר (שם לג) וְדַעַת שְׁפָתַי בְּרוּר מִלְּלוֹ. וְנֶאֱמַר (משלי י) כֶּסֶף נִבְחָר לְשׁוֹן צַדִּיק:

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapter 7

(1) If they have wine, a cup that contains a *revi't* or more is brought, and they [also] bring spices. He holds the wine in his right hand and the spices in his left hand, reciting the blessing after the meal. Afterwards, he recites the blessing on the wine, followed by the blessing on the spices. If the spices are fragrant oil or the like, he daubs it onto the head of the waiter. But if the waiter is a Torah scholar, he daubs it onto the wall, so that he [the scholar] should not go out into the street, perfumed. (2) Even though the blessing after a meal does not require wine, if he said the blessing over wine, according to the practice that we have described, he must wash the cup used for the blessing on the inside and rinse it on the outside. He then fills it with undiluted wine, and when he reaches the blessing of the land, he inserts a bit of water into the cup, so that it will be pleasant to drink. While reciting the blessing after the meal over a cup of wine, conversation is not permitted; rather everyone is silent until the blessing after the meal and the blessing of the wine are concluded and then, they may drink.

הלכה

הרמב"ם הלכות ברכות פרק ז

א אם היה שם יין מביאין כוס מחזיק רביעית או יתר על רביעית ומביאין בשמים ואוחז את היין בימינו ואת הבשמים בשמאלו ומברך ברכת המזון ואחר כך מברך על היין ואחר כך מברך על הבשמים. אם היו הבשמים שמן ערב וכיוצא בו טחו בראש השמש. ואם היה השמש תלמיד חכם טחו בכתל כדי שלא יצא מבשם לשוק: ב אף על פי שאין ברכת המזון צריכה יין. אם בר על היין כמנהג שאמרנו צריך שידח כוס של ברכה מבפנים ולשטף אותו מבחוץ וימלאנו יין חי וכוון שהגיע לברכת הארץ נותן לתוכו מעט מים כדי שיהא ערב לשתייה. ואין משיחין על כוס של ברכת המזון אלא הכל שותקין עד שתכלה ברכת המזון וברכת היין וישתו:

BERAKHA FOR THURSDAY NIGHT

וזאת הברכה ליל ששי

צירוף יהיה

ששי כז מענה אלהי קדם ומתחת זרעת כז מדור אלהא די מלקדמין

(27) Which are the abode for the God Who precedes all, and below, are

RASHI

רש"י

(27) מענה אלקי קדם — [This verse follows on from the previous one, and has the meaning:]

(כז) מענה אלהי קדם. למען הם השחקים לאלהי